

לעצי המערכה... ושמעתי והוא ידוע לבני קהילתנו ק"ק פ"פ, שבחברה אחת, או בחברה דגמילות חסד, או בחברה דקברנים היה בו הרב הגדול משה ראפף ז"ל ואותה החברה שהיה בו הרב הלז היו רוצים לבטל הסעודה, באומרם אליו שיותר טוב בעיניהם לתת לעניים מה שמוציאים בכל שנה ושנה לסעודה והיה הגאון הנ"ל מוחה בידם ואמר חס וחלילה לבטל סעודת מצוה זו שהיא יסוד החברה ולא הגיד להם טעמו...".

את החבור הוא מסיים כדרכו בשיר, ששמו בתחילתו ושם הספר בסופו.

אח"ח 1234567

אוצר החכמה

11. שיטת נפתלי בן הרא"ש חידושים וביאורים על מסכת שבועות. והיא שיטה ראשונה משיטות הש"ס של המחבר נפתלי הרץ בר' אברהם שמואל פלעש מפרנקפורט דמיין. כתיבה אשכנזית רהוטה על נייר משנת תקס"ג, שפ"ד דפים 35X23 ס"מ, בכריכת עור. לשעבר באוסף גולדשמידט.

הספר הוא אחד מחיבוריו של המחבר על התלמוד. בשער: מחידושי גפ"ת על מסכת שבועות והרבה סוגיות משארי מאמרי ש"ס ומכל סדר ישועות, שהמה סניפים לפי ענין השיטות דהני שמונה פרקי שבועות שחנני ה' לבארם מרישא ועד גמירא עם פ"י רש"י ותוס' על מרכז האמת ודרך ישרה. גם לרבות לישוב דברי גדולי הורים ומורים, ראשונים ואחרונים, להעמידם על תילם... מנאי צעיר הצעירים נפתלי הירץ בן א"א המנוח הר"ר אברהם שמואל פלעש ז"ל מפ"פ דמיין, חד מיושבי אהל תורה פה ק"ק א"ב (= אופנבך) בבית המדרש השייך לקהילתנו ק"ק פפ"ד.

הספר מסודר דף על דף לכל המסכת עם ביאורים רחבים בסוגיות הלכתיות ובדברי רש"י ותוס', ומביא גם חידושים מספרי הראשונים והאחרונים השייכים לדיני שבועה ומתפלפל בדבריהם.

בהקדמתו אומר המחבר: על כל אלה הדברים שמתו מגמותי ועיוני מיום עומדי על דעתי כי מעולם לא עסקתי רק בלימוד התלמידים, זאת היתה חיותי על אדמות בימי נעורתי ובחרותי... וכאשר למדתי זה פעמיים ושלש מסכת שבועות, חולין, נדה ועבודה זרה, אמרתי לא מבעי שמסכתות אלו הם כמו גופא הלכות מריש עד גמירא, נכלל בהם כל הדינים שנוהגים קדמונינו, הן באיסור והיתר והן בדיני ממונות והנהגות הדת, אלא אף גם זאת כי צורתא דשמעתתא מאלו מסכתות בשקלא וטריא דגמ' עם פי' רש"י ותוס' יש כמה וכמה דברים שצריכים עיון וביאור... ומה מאד חומר שבועות מכל שארי מסכתות שבסדר גזיקין ובפי' רש"י ותוס', ומה גם דברי מהרש"א במסכתא זו על פי רוב מקומות המה נפלאים, עמוק עמוק מאד, בקוצר המשיג ועומק המושג עד שראיתי שאיו מפרשים הבאים אחרינו לפעמים כתבו עליו שדבריו דחוקים ומשליכים אותו אחרי גוים לפרש פירוש אחר, ובמחילת כבודם הרמה שגו ברואה שלא הטריחו עצמם לעיין היטב בדבריו וסמכו על דעתם שבהשקפה ראשונה, ואני בעניי בעזה"י הפוך בה והפוך בה עד שמצאתי שכולא בה ולא הנחתי ולא שקטתי ויגעתי ביגיעה רבה מאד עד שמבוארים אצלי דברי המהרש"א... גם לא הנחתי שום דיבור תוס' בכל המסכת שבועות הלזו מדיבור א' עד דיבור אחרון ועד בכלל שלא פירשתי או חידשתי בו דבר, הן מעט או רב, גם לישב כל פעם מה שהיקשו תוס' והשיגו על רש"י ז"ל... גם ביארתי דברי הרי"ף והרא"ש והר"ן והרמב"ם ובפרט מפרק שבועות העדות עד סוף המסכת, שהוא פי' ארבעה שומרים ועד בכלל, כולא דיני ממונות הם. בהני פרקי נכללים ממש כמעט סמוך לשליש טור חו"מ ושו"ע שם ודברים רבים שמוקשים בדברי הרי"ף והרמב"ם וטור חו"מ שנתקשה עליו הב"י בטור ובכס"מ שלו על הרמב"ם...

ודע נא אתה, קורא ידידי, שלא עסקתי בתמידות בלימוד הלז בכל יום תמיד, בזה ביטלתי חלילה התמיד, שמחוייבים אנחנו לקיומא

גיר' בש"ס ופוסקים הלכה ברורה ופסוקה דארבע טורים ושו"ע זה אחר זה בלי הפסק, רק לעיתים ידועים עסקתי בביאור מס' זו ללבנה ולבררה... ובדרך זו שקבעתי לעסוק בה מיום ה' עד ליל מוש"ק וליל מוש"ק בכלל, ולפעמים גם בתוך ימי השבוע איזו שעה שקבעתי בו ולא יותר, ובדרך זו חפץ ה' בידי הצליח להביאני לגמור חיבור זה על מס' שבועות... וקראתי על דרך כלל חידושי על גפ"ת שחנני ה' בשם שיטת נפתלי בן הרא"ש על שמי ושם אבי הרא"ש, ר"ת החבר רבי אברהם שמואל ז"ל וגם שם אמי הענדלה נ"ע נכלל בשם זה כי הרא"ש גוטריקון הנדלה אשת רבי שמואל בלי שינוי שם אבי אברהם ובלי שינוי שם אמי לאה למען תהיה זאת זכרון בספר לי לשמי ולשם אבי ואמי... ועתה אשא עיני אל השמים ואליו אשא כפיים בתפילה ובתחינה, כשם שזיכני לכתוב חיבורי זה כן אזכה להוציא לאורה להקריבן על מזבח הדפוס לבדרנא בעלמא עם שארי חידושי תורה כהנה וכהנה ויקויים בי מקרא שכתוב ע"י נעים זמירות ישראל: גל עיני ואביטה נפלאות מתורתו אמן.

לפני ההקדמה כתב תפילה ע"ד שיר פשוט ומרובע שמראשי החרוזים יוצא שם הספר שיטת נפתלי. אחרי השיר מוסיף „חידה קטנה לעדת מי מנה המועיל לנשמה" שמראשי חרוזיו יוצאות המלים בן הרא"ש ז"ל.

חבור רב ממדים זה אוצר בתוכו חומר הלכתי מגוון ופרשנות מקיפה למסכת שבועות לסוגיותיה ולנושאייה. המחבר משלב בדבריו את דברי גדולי התורה שבימיו, לפעמים מסתמך על דעתם ולפעמים מתווכח עמהם מתוך נתוח מעמיק והשוואות המקורות ודעות הקדמונים. בין שאר החכמים הוא מזכיר את הרב זלמן טריר, שהיה בין הפעילים בחיי הקהלה והרבנות בפרנקפורט ובין החותמים על העצומה לממשלה לשחרר את היהודים מחובת שבועה בעת הצהרת רכוש לשם מיסוי. הרבה פעמים מזכיר את הרב אברהם בינגא, תלמיד חכם חשוב בפרנקפורט שנבחר אח"כ לרב בקהלת היידינגספלד-וויירצבורג, וכמובן את גדול הדור הרב הגאון רבי נתן אדלר זצ"ל.

לדוגמא אצטט כאן קטע מתוך שקלא וטריא בסוף פרק שבועת העדות: „והקשה חברי מוהר"ר אברהם בינגא בדרך פלפול שפלפלתי עמו בענין זה... ולאחרי היגיע' בעיון אמרתי לתרץ... עוד הקשה מוהר"ר אברהם בינגא הנ"ל באותו פעם למה לא פריך שם הגמרא בקידושין אר"מ מקרא אם תעשה לי הדבר הזה אשובה ארעה צאנך, שאמר יעקב ללבן. הביא ברש"י בב"מ דף צ"ד ע"ש דזאת לא הי' תנאי כפול ומהגן, והגאון מוהר"ר נתן אדלר נר"ו היה מתרץ לי' ששם מיירי בשכירות ובשכירות לא צריך תנאי כפול וכמבואר בפוסקים, אך רש"י ז"ל לא הביא מזה רק ראי' בעלמא מהו תנאי קודם למעשה אף שלא צריך לראי' זו דכבר הביא ראי' מתנאי ב"ג וב"ר כי כך דרכו להביא איזו ראי' אף שלא צריך לכולהו", עכ"ל ודפח"ח.

12. שיטת נפתלי בן הרא"ש חידושים על מס' מכות, והיא שיטה שניה משיטות הש"ס שביאר על סדר הדפים המחבר נפתלי הירץ ב"ר אברהם שמואל פלעש מפרנקפורט דמיין. כתיבה אשכנזית רהוטה על נייר משנת תקס"ה, קס"ו דפים 35x23 ס"מ, בכריכת בד יחד עם השיטה למס' עבודה זרה. לשעבר באוסף גולד-שמידט.

בהקדמה אומר המחבר: אודה ה' בכל לבי ואהללנו בקול תודה, אשר עשה אתי עמי חסד גדול שזיכני לכתוב חידושי מס' מכות כסדר דף על דף כאשר הסכמתי לבארה אחרי מס' שבועות... הבאתי לעת הצורך דברי הרמב"ן בספר שבע' עינים שבמס' זו, שאינו מצוי ביד הכל וגם דברי הריטב"א ולפרש דבריהם במקום שצריכין ביאור, כי ע"פ רוב דברי אלו הראשונים הם בקיצור שסמכו על המעיין... ובפרט לבחורי ישראל ומלמדי' שלומדים

עם גדיים ושיים צעירי בני ישראל שדרכם ללמוד עם בראשונה מס' מכות, כי מסכת קטנה היא בעיניהם, אחרי שמעט היא בכמות ובאמת היא רבה באיכות, בלי ספק שנאה ויאה הוא להם ביאור זה שהנחתי לפניהם כשלחן ערוך...

13. שיטת נפתלי בן הרא"ש חידושים על מסכת עבודה זרה,

והיא שיטה שלישית משיטות ^{אוצר החכמה}

הש"ס שביאר על סדר הדפים
דף על דף המחבר נפתלי הירץ
בר' אברהם שמואל פלעש
מפרנקפורט דמיין. כתיבה
אשכנזית רהוטה על נייר
משנת תקס"ה, ר"ו דפים
35X23 ס"מ, בכריכה אחת עם
השיטה למסכת מכות הנ"ל.
לשעבר באוסף גולדשמידט.

בהקדמה אומר המחבר: אחרי רואי שרוב המפרשים של ש"ס המצויים אצלנו נמשכו ידיהם מלפרש מסכת זו ואין בידי לאחר כל החקירה זולת המהרש"א ומהר"ם לובלין ומהר"ש אלגאזי ורצוף אהבה באיזה דפים, לא בכל דף ודף ולא בכל פרק ופרק... אך מקרוב נדפס בזמננו ספר בנין שלמה מהגאון ראש ישיבה ואב"ד דק"ק פ"פ לפרש במס' זו מה שהקשו תוס' על רש"י, כי גם מטעם הלזה קרא שמו בנין שלמה... ומה מאד כי לרוב פעמים האלה הר"ש אלגאזי הקשה קושי' והניח אותה על המעיין... בפרט שמס' זו היא ארוכה מארץ מדה, רובה ככולה הלכתא שנוהגים בזמן הזה... והניחו לי בזה מן השמים להתגדר בזה וזה חלקי וגורלי שקבלתי מסיני.

הביאורים והחידושים מקיפים את המסכ' עד דף נ"ו והשאר חסר מן הספר ונשארו רק קצוות הדפים שנקרעו, וחבל על דאבדין.